

Київський університет імені Бориса Грінченка
Університетський коледж

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Ф.Б. Жильцов

« 14 » 09

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ РИМСЬКОГО ПРАВА

для студентів

спеціальності 081 Право
освітнього рівня молодший спеціаліст
освітньої програми Право

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	1386/19
(підпис)	(прізвище, ініціали)
« »	20 19 р.

Київ – 2019

Розробник: Березовська М.Г., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Березовська М.Г., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства
Протокол від 29 серпня 2019 року № 1

Голова циклової комісії (Н.К. Бурдіна)

Робочу програму перевірено
« 30 » серпня 2019 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи (З.Л. Гейхман)

Заступник директора
з навчальної роботи (Я.В. Карлінська)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів / годин	2 / 60
Курс	2
Семестр	3
Кількість змістових модулів з розподілом	2
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	36
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	20
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи Римського права» є формування у студентів, як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів, необхідного базису знань, правового мислення, професійного праворозуміння та правової культури шляхом засвоєння принципів та норм правової спадщини Давнього Риму.

Завдання навчальної дисципліни «Основи римського права» полягає у засвоєнні студентами основних інститутів та норм римського права, опанування сучасних підходів до права як до міри свободи та справедливості.

У студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- систематичному, глибокому та всебічному оволодінні студентами теоретичною базою римського приватного права: історією становлення та розвитку окремих правових інститутів цивілістики, римською юридичною термінологією;
- розумінні правової природи основних інститутів та еволюції норм римського приватного права;
- правильному застосуванні класичних норм та інститутів римського приватного права у практичній діяльності шляхом усвідомлення механізмів рецепції та їхнього місця у національній правовій системі;
- засвоєнні класичних принципів римського права, позитивних моделей їх правозастосування для подальшого вдосконалення законодавства в умовах реформування політичної та правової системи України;
- опануванні аксіологічних підходів до права як до міри свободи та справедливості.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент має набути таких професійних компетентностей:

- здатності характеризувати предмет та основні положення сімейного, речового, зобов'язального, спадкового та процесуального права класичного періоду Стародавнього Риму;
- здатності пояснити місце римського приватного права у системі сучасних юридичних дисциплін, його роль у процесі формування світогляду професійного правника;
- здатність розкрити та проаналізувати періодизацію розвитку римського права, становлення його фундаментальних інститутів;
- готовність визначити критерії поділу римського права на приватне та публічне;
- вміння узагальнювати, систематизувати та сприймати інформацію щодо механізмів рецепції норм римського права;
- здатність характеризувати джерела римського приватного права;
- готовності працювати з джерелами римського цивільного права та тлумачити норми римського приватного права;

- вміння творчо використовувати юридичні конструкції, запозичені з римського приватного права,
- знання та вміння грамотно використовувати юридичну термінологію, розроблену римськими юристами, що виражає зміст класичних принципів різних галузей права;
- вміння на основі норм римського права розв'язувати конкретні юридичні казуси;
- здатність пояснювати зміст основних інститутів римського цивільного права;
- вміння оцінювати сучасне цивільне право, сімейне право та практику застосування його положень з точки зору цінностей римської юриспруденції;
- здатності застосовувати набуті знання й уміння у вирішенні професійних завдань.

3. Результати навчання за дисципліною:

В результаті вивчення дисципліни «Основи римського права» студент:

- знає, розкриває, пояснює основні норми та положення римського приватного права;
- узагальнює, систематизує та сприймає інформацію щодо рецепції римського права;
- визначає та порівнює правовий статус суб'єктів римського приватного права, об'єм їхньої правосуб'єктності;
- застосовує окремі норми римського приватного права при вирішенні казусів;
- пояснює сутність та класифікацію джерел римського приватного права, принципи римського права;
- визначає правові засоби врегулювання цивільно-правових спорів на підставі норм римського приватного права;
- пояснює поняття, форми та структуру договорів; стадії їх укладення; вказує підстави недійсності договорів за римським приватним правом;
- визначає підстави для застосування механізмів цивільно-правової відповідальності у римському приватному праві;
- пояснює порядок використання класичних принципів римського права у сучасних умовах правозастосування та уникає правопорушень у професійній діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

	Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами роботи						
		усього	Аудиторні					Самостійна
			лекції	семінари	практичні	лабораторні	індивідуальні	
Змістовний модуль I. Історія та рецепції Римського права.								
1	Вступ. Предмет і система ОРЦП	2	2					
2	Джерела Римського права	11	2	2			2	5
3	Суб'єкти цивільних правовідносин	4	2	2				
4	Сімейне право. Позови	11	2	2			2	5
	<i>Модульний контроль</i>	2						
	Всього	30	8	6			4	10
Змістовний модуль II. Речове та зобов'язальне право								
5	Речі та їх класифікація. Право власності	2	2					
6	Зобов'язальне право	11	2	2			2	5
7	Контракт. Договори як види зобов'язань	4	2	2				
8	Позадовісні зобов'язання. Спадкове право	11	2	2			2	5
	<i>Модульний контроль</i>	2						
	Всього	30	8	6			4	10
		60*	16	12			8	20

*із врахуванням МКР

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ І. ІСТОРІЯ ТА РЕЦЕПЦІЇ РИМСЬКОГО ПРАВА

Лекція 1. Вступ. Предмет і система ОРЦП (2 год.)

Вступ. Предмет курсу "Основи римського приватного права". Етапи розвитку римського приватного права та їхня характеристика. Критерії поділу римського права на приватне і публічне. Основні системи римського приватного права: jus civile, jus gentium, jus praetorium та їхня характеристика. Рецепція римського приватного права та його роль у розвитку права наступних суспільних формацій. Значення вивчення римського приватного права.

Основна література: 1,2,3,4,5. Додаткова література: 2,3,5,9.

Лекція 2. Джерела римського права (2 год.)

Пізнання джерел римського приватного права. Форми права у Римській державі. Звичай, звичаєве право. Закон. Імператорські конституції та їх види. Преторський едикт та його кодифікація. Форми діяльності римських юристів. Кодифікація Юстиніана та її значення.

Основна література: 1,2,3,4,5. Додаткова література: 2,3,7,12.

Семінар 1. Джерела Римського права (2 год.)

Лекція 3. Суб'єкти цивільних правовідносин. Сімейне право (2 год.)

Поняття особи (суб'єкта права) в римському приватному праві. Правоздатність і дієздатність. Їх види. Чинники, які впливають на зміну правоздатності та дієздатності. Поділ людей в Римі та їхнє правове становище. Опіка та піклування. Поняття юридичної особи (universitas). Виникнення та припинення юридичної особи. Види юридичних осіб.

Поняття сім'ї. Агнатичне і когнатичне споріднення. Лінії та ступені споріднення. Види шлюбу в Римі. Конкубінат. Умови та порядок укладення шлюбу. Способи припинення шлюбу. Особисті та майнові відносини між подружжям у шлюбі. Батьківська влада та її припинення. Узаконення та усиновлення. Взаємовідносини батьків і дітей (особисті та майнові).

Основна література: 1,2,3,4,5. Додаткова література: 2,5,12,13

Семінар 2. Сімейне право. Особисті та майнові відносини в сім'ї (2 год.)

Лекція 4. Позови (2 год.)

Досудові способи захисту порушених прав. Стадії римського цивільного процесу. Види процесу: легісакційний, формулярний, екстраординарний. Судочинство (судді і суди) в Римі. Представники в суді. Виконання судового рішення. Особливі засоби преторського захисту порушених прав. Поняття та види позовів. Позовна давність. Поняття, переривання та зупинення строку позовної давності.

Досудові способи захисту порушених прав. Стадії римського цивільного процесу. Види процесу: легісакційний, формулярний, екстраординарний. Судочинство (судді і суди) в Римі. Представники в суді. Виконання судового рішення. Особливі засоби преторського захисту порушених прав. Поняття та види позовів. Позовна давність. Поняття, переривання та зупинення строку позовної давності.

Основна література: 1,2,3,4,5. Додаткова література: 2,3,5,16.

Семінар 3. Позови. Судочинство (судді і суди) в Римі (2 год.)

МОДУЛЬ II. РЕЧОВЕ ТА ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО

Лекція 6. Речі та їх класифікація. Право власності (2 год.)

Поділ майнових прав на речеві і зобов'язальні. Поняття та класифікація речей у римському приватному праві. Поняття та види плодів. Поняття володіння. Розмежування володіння і держання. Corpus possessionis та animus possessionis. Види володіння. Захист володіння. Похідні володільці.

Поняття права власності. Власність і володіння. Обмеження права власності. Види права власності. Поняття преторської (бонітарної) власності. Способи набуття права власності. Поняття права спільної власності. Повноваження співвласників. Позови, якими захищалося право власності та їхня характеристика. Поняття та види прав на чужі речі. Поняття та види сервітутів. Емфітевзис та суперфіцій. Поняття та види застави.

Основна література: 1,2,3,4,5. Додаткова література: 2,5,7,12.

Лекція 7. Зобов'язальне право (2 год.)

Поняття і підстави виникнення зобов'язання. Види зобов'язань. Сторони в зобов'язанні. Заміна сторін. Виконання зобов'язання. Наслідки невиконання зобов'язання. Засоби забезпечення виконання зобов'язання. Поняття і види вини. Відповідальність за чужу вину. Поняття шкоди в римському праві. Зобов'язання ніби з договору, з делікту та ніби з делікту.

Основна література: 1,2,3,4,5. Додаткова література: 2,3,16,17,18.

Семінар 4. Право власності. Зобов'язальне право. (2 год.)

Лекція 8. Контракт. Договори як види зобов'язань (2 год.)

Поняття договору (контракти і пакти). Структура договору. Класифікація договорів. Порядок укладення договору. Оферта і акцепт. Сіналагматичний договір. Умови дійсності договору в римському праві. Випадки визнання договору недійсним. Укладення договорів за допомогою представника.

Основна література: 1,2,3,4,5. Додаткова література: 2,7,12,16.

Семінар 5. Договори як види зобов'язань (2 год.)

Лекція 9. Позадоговорні зобов'язання. Спадкове право (2 год.)

Римська система контрактів. Відмінності між контрактами і пактами. Поняття та види пактів. Безіменні контракти і причина їхньої появи у римському праві. Особливості та види вербальних і літеральних договорів. Реальні договори. Відмінність між договорами позики і позички. Відмінність між договорами поклажі і позички. Особливості та види консенсуальних договорів. Визначення договору купівлі - продажу. Елементи договору купівлі-продажу. Евікція речі та її юридичні наслідки. Види найму в римському праві. Піднайм: умови і наслідки його застосування. Відмінності між договорами найму особистих послуг та підряду. Відповідальність за ризик випадкової загибелі речі за договором підряду. Особливості договорів доручення і товариства.

Поняття спадкового права. Види і форми спадкування в римському праві. Спадкування за заповітом. Умови дійсності заповіту. Поняття обов'язкової частки. Коло осіб, яким належала ця частка. Спадкування за законом (в квіритському праві, в преторському праві, за імператорським законодавством до Юстиніана, за законодавством Юстиніана). Спадкове представництво. Спадкова трансмісія. Прийняття спадщини. Права і обов'язки спадкоємців. Відповідальність спадкоємця за борги спадкодавця. Спадкова субституція та її види. Легат. Фідеїкоміс.

Основна література: 1,2,3,4,5. Додаткова література: 2,3,7,12,16.

Семінар 6. Позадоговорні зобов'язання. Спадкове право (2 год.)

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Основи римського права» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5	3	3
Відвідування семінарів	1	2	2	2	2
Відвідування практичних	1				
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10
Робота на практичному занятті	10				
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			57		55
Максимальна кількість балів		112			
Розрахунок коефіцієнта		1,12			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1	Суб'єкти цивільних правовідносин	5
2	Сімейне право. Позови	5
3	Речі і їх класифікація. Право власності	5
4	Контракт. Договори. Позадоговірні зобов'язання	5
	Разом	20 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи.

5 балів – завдання виконані в повному обсязі, студент має системні, дієві знання, володіє понятійним апаратом, відповіді на запитання вичерпні й аргументовані, не мають помилок.

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має деякі неточності і незначні помилки; достатньо високий рівень загальної обізнаності з предмету та адаптивності при доборі потрібного матеріалу.

3 бали – поверхневе знання змісту тем з дисципліни, труднощі при використанні понятійного апарату, відсутність міцних логічних зв'язків і послідовності у розумінні навчального предмету.

2 бали – студент знайомий з матеріалом, але не виділяє основних положень, допускає суттєві помилки, які викривлюють зміст, не вміє користуватися термінологією і поєднувати теоретичні засади з практичним їх втіленням.

1 бал – не виявляє розуміння матеріалу, має розрізненні знання, допускає грубі помилки, обсяг виконаного завдання менше 20%.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма проведення модульного контролю – модульна контрольна робота

Форма проведення – письмова.

Час проведення – 80 хвилин.

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання:

Письмові відповіді на теоретичні питання (розв'язання задач) оцінюються в залежності від правильності та повноти відповіді.

Виконання тестових завдань оцінюється в 1 бал за кожну правильну відповідь

Письмові відповіді на 2 теоретичних питання – 15 балів

Виконання 10 тестових завдань – 10 балів. Всього балів – 25.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Кількість балів	Оцінка
100-90	Відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
69-74	Задовільно
60-68	Достатньо
0-59	Незадовільно

7. Навчально-методична карта дисципліни «Основи римського права»

Разом: 60 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 8 год., самостійна робота – 20 год., підсумковий контроль – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II			
Назва модуля	Історія та рецепції Римського права				Речове право. Zobов'язальне право			
Лекції	1	2	3	4	6	7	8	9
Дати								
Теми лекцій	Вступ. Предмет і система Основ римського права	Джерела Римського права	Суб'єкти Римського цивільного права. Сімейне право	Позови	Речі та їх класифікація. Право власності	Zобов'язальне право	Контракти. Договори як види zobов'язань	Позадовірні zobов'язання. Спадкове право
Теми семінарських занять		Семінар 1. Джерела Римського права (2 год.)	Семінар 2. Сімейне право. Особисті та майнові відносини в сім'ї (2 год.)	Семінар 3. Позови. Судочинство (судді і суди) в Римі (2 год.)		Семінар 4. Речі та їх класифікація. Zobов'язальне право (2 год.)	Семінар 5. Контракти. Договори як види zobов'язань (2 год.)	Семінар 6. Позадовірні zobов'язання. Контракти (2 год.)
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота				Модульна контрольна робота			
Підсумковий контроль								

8. Рекомендована література

Базова

1. Підпригора О.А., Харитонов Є.О. Римське право [Текст] : підручник / О. А. Підпригора, Є. О. Харитонов. - 4-те вид. - Київ : Юрінком Інтер, 2014. - 525 с.
2. Основи Римського приватного права // Підручник // За загальною редакцією В.І. Борисової та Л.М. Баранової // Харків, «Право». - 2008. – 226 с.
3. Римське приватне право : Курс лекцій / - Львів, 2009.- 136 с.
4. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Основи римського приватного права: Курс лекцій. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 272 с.
5. Харитонов Є.О. Основи римського приватного права: Конспект лекцій. – 4-е вид., перероб.і допов. – Х.: ТОВ «Одіссей». – 2009. – 312 с.

Допоміжна

1. Бартошек М. Римское право: понятия, термины, определения. - М., 1989.
2. Вовк В.М. «Жіноче питання» у Римському праві /В.М.Вовк // Науковий вісник. – 2008. - №3
3. Вовк В.М. Юридична рівність у римському приватному праві /В.М.Вовк // Адвокат. – 2009. - №6(105)
4. Глиняна К.М. Вплив римського права на становлення та розвиток сучасного права Європи //Актуальні проблеми держави і права: Збірник наукових праць. - Одеса: Юридична література, 2004. - Вип. 23. С. 190-195
5. Гончаренко В.О. Система договорів римського права та деякі питання її рецепції в сучасному цивільному законодавстві України / В.О.Гончаренко // Університетські наукові записки. – 2005. - №3(15). – С.121-125
6. Дождев Д.В. Римское частное право: Учебник для вузов / Под общ. ред. проф. В.С. Нерсесянца. – М.: Норма, 2003.
7. Косарев А.И. Римское право. - М., 1986.
8. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Основи римського приватного права: Навч. посібник. – Львів: ЛНУ, 2000.
9. Основи римського приватного права: Курс лекцій. - К.: Юрінком Інтер, 2000.
10. Підпригора О.А., Харитонов Є.О. Римське право. – К.: Юрінком, 2003.
11. Підпригора О. А. Римське приватне право: Підручник для студентів юрид. спец, вищих навч. закладів: Вид. 3є, перероб. та доп. - К: Видавничий Дім «ІнЮре», 2008. - 440 с.
12. Рабінович С.П. Natura Hominius як джерело права (за творами римських юристів) / С.П. Рабінович // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2008. - №3 (Д)
13. Римське право (Інституції). – Х.: «Одіссей», 2003. –288с.
14. Рибачок В.А. Становлення інституту іпотеки та механізму оформлення іпотечних договорів за часів римського права / В.А.Рибачок // Часопис Київського університету права. – 2009 - № 3. – С.150-156
15. Франчози Дж. Институционный курс римского права / Пер. с итал. – М.: Статут,

2004.

16. Харитонов Є.О. Джерела приватного (цивільного) права // Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. Вип.11. – Одеса: Юрид. л-ра, 2001. – С.226-229.
17. Харитонов Є.О. Історія приватного права Європи: Західна традиція. – Одеса, 2001.
18. Харитонов Є.О. Римське приватне право: Конспект лекцій. Практикум. – Х., 2000.

9. Додаткові ресурси

<http://pravo.biz.ua/content/002/> Основи римського приватного права: Навчальний посібник - Львів: Ред.-вид. відділ Львів, ун-ту, 2000. - 238с.

http://www.franko.lviv.ua/faculty/pravo/rymske_pravo.html Правничий коледж ЛНУ імені І.Я.Франка. Лекції з римського цивільного права.

<http://librarium.110mb.com/pravo/rympr/rympravo.html> Підпригора О.А., Харитонов Є.О. Римське право.